

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
12/8139 EP KKF/bj

Dato
05.12.2012

ANVENDELSE AV HVITVASKINGSREGLENE PÅ VERGEMÅLSOMRÅDET

Vi viser til tidligere kontakt i saken, herunder møte 31. oktober 2012.

I dette møtet var det enighet om at Justis- og beredskapsdepartementet skulle foreta en vurdering av anvendelsen av reglene om kundekontroll i hvitvaskingsloven på vergemålsområdet.

Som oftest vil kundekontrollen etter hvitvaskingsloven skje ved at kunden møter personlig hos finansinstitusjonen og fremviser gyldig legitimasjon, jf. hvitvaskingsloven § 7. Denne løsningen er mindre egnet på vergemålsområdet. Å møte personlig vil for det første kunne være særlig krevende for gruppen personer under vergemål. Videre vil en kontroll basert på gyldig legitimasjon kunne være meget vanskelig å gjennomføre. Det er for eksempel ikke gitt at personer som er innlagt på institusjon eller de eldste eldre fortsatt har gyldig identifikasjon, som for eksempel et gyldig pass. Og selv om de skulle ha et slikt dokument, er det langt fra sikkert at dokumentet er i vergens besittelse eller at vergen kan finne dokumentet slik at det kan fremlegges eller bekreftes. Etter vårt syn taler derfor gode grunner for at man benytter en alternativ ordning som kan gjelde i alle saker der fylkesmannen skal forvalte midler på vegne av personer under vergemål og derfor skal opprette konto for personen.

Hvitvaskingsloven § 7 femte ledd lyder slik:

«Bekreftelse av fysiske personers identitet etter første ledd nr. 2, annet ledd og tredje ledd kan foretas på annet grunnlag enn gyldig legitimasjon dersom den rapporteringspliktige er sikker på vedkommendes identitet.»

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Gullhaug Torg 4a
0484 Oslo

Telefon - sentralbord Lovavdelingen
22 24 90 90
Org.nr.: 972 417 831

Saksbehandler
Katrine Kjærheim Fredwall
22 24 53 79
katrine.fredwall@jd.dep.no

Det legges til grunn at dette er en snever unntaksregel, og at man nok ikke tok sikte spesielt på personer under vergemål når dette unntaket ble formulert. Men på den annen side vil det etter vårt syn være i tråd med både ordlyden i direktivet og hensynet bak reglene om man anvender dette unntaket på vergemålstilfellene. Det fremgår av hvitvaskingsdirektivet artikkel 8 nr. 1 at kundens identitet kan bekreftes på basis av «documents, data or information obtained from a reliable and independent source».

Vi legger til grunn at fylkesmannen må kunne anses som en troverdig og uavhengig kilde i denne sammenhengen. Vi antar videre at finansinstitusjonen i få andre tilfeller vil har bedre grunn til å være «sikker» på kundens identitet. Fylkesmannen (og overformyndieret frem til 30. juni 2012) vil foreta en meget nøye vurdering av personen og dennes økonomi i forbindelse med opprettelsen av vergemålet og beslutningen om forvaltning av formuen. Denne vurderingen vil være langt mer inngående enn den som ville kunne foretas i en ordinær kundekontroll. I tillegg vil formålet med opprettelsen av kontiene her følge direkte av loven.

Etter hvitvaskingsloven § 5 skal risikoen tas med i vurderingen av hvilken kontroll som er nødvendig. Etter denne bestemmelsen skal risikoen vurderes ut fra type kunde, kundeforhold, produkt og transaksjon. I vergemålstilfellene vil man ha å gjøre med en kunde som er under vergemål. Personen vil ikke kunne disponere over kontoen selv. Det er bare fylkesmannen som vil være berettiget til å disponere over kontoen, og fylkesmannen kan kun disponere på grunnlag av vedtak i tråd med lov og forskrift. Vi antar at risikoen her vil være tilnærmet ikke-eksisterende.

I Ot.prp. nr 3 (2008-2009) punkt 4.4.5.1 side 63 uttaler Finansdepartementet:

«Det fremgår ikke av direktivet artikkel 8 nr. 1(a) og (b) hvilke konkrete tiltak som omfattes av henholdsvis identifikasjon og bekreftelse av identiteten. Departementet deler utvalgets vurdering av at «on the basis of documents, data or information obtained from a reliable and independent source» etter en naturlig språklig forståelse knytter seg til bekreftelsen av identiteten til kunden eller den reelle rettighetshaver. Følgelig er departementet enig med utvalget i at bestemmelsen i direktivet artikkel 8 ikke kan medføre at identifikasjon innebærer et krav om fremleggelse av legitimasjonsdokumenter eller andre bevis for identiteten. Dette vil si at opplysninger om identiteten til kunden vil kunne meddeles den rapporteringspliktige muntlig. Departementet er videre enig med utvalget i at det avgjørende når det gjelder hvilke opplysninger som må meddeles ved identifikasjon av kunde og reelle rettighetshavere, er om opplysningene er egnet til å fremme en entydig identitet.»

På bakgrunn av dette og de særegne omstendighetene som kjennetegner fylkesmannens forvaltning av midler etter den nye vergemålsloven, anser vi at det vil være tilstrekkelig for oppfyllelse av reglene om kundekontroll at fylkesmannen bekrefter følgende:

1. Personens navn
2. Personens personnummer, D-nummer eller annen entydig kode dersom personen verken har personnummer eller D-nummer

3. Personens faste adresse

4. At fylkesmannen skal forvalte midler på vegne av personen med hjemmel i vergemålsloven

Vi antar imidlertid at det vil være vesentlig for finansnæringen at det skapes tillit til at dette er en tilstrekkelig ordning. Vi ber derfor om Finansdepartementets og Finanstilsynets vurdering av dette. Dersom Finansdepartementet er enig i vår forståelse av § 7 femte ledd, antar vi det kan være hensiktsmessig at Finanstilsynet og/eller Finansdepartementet i en uttalelse bekrefter at punktene 1 til 4 over skal anses tilstrekkelig til å oppfylle kravene i hvitvaskingsregelverket for vergemålsmidler forvaltet av fylkesmannen.

For fylkesmannens adgang til å disponere over kontoen, legger vi til grunn at det vil være et krav om forenklet kundekontroll, jf. hvitvaskingsforskriften § 10 nr. 4, samt mulighet for bruk av elektronisk signatur.

Vi nevner ellers at en alternativ løsning kan være å foreta en endring i hvitvaskingsforskriften § 10. En slik endring bør i så fall innebære en klar hjemmel for en tilpasset kundekontroll på vergemålsområdet. Det er i så fall vesentlig at en slik endring er på plass senest 1. juli 2013 og helst tidligere av hensyn til gjennomføringen av forvaltningsendringen.

Det har også vært fremme i diskusjonen at man i et tilfelle som dette, der det kun er fylkesmannen som skal kunne disponere over kontoen, kunne være tilstrekkelig å kontrollere fylkesmannen. Vi legger imidlertid til grunn at det i dette tilfellet er klart hvem som er midlenes reelle eier, og at dette taler for at kundekontrollen rettes mot personene under vergemål.

Med hilsen

Katrine Kjærheim Fredwall e.f.
lovrådgiver

Berit Johansen
seniorkonsulent